

ΚΙΟΤΟ: ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ 2012; (Οκτώβριος 2006)

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΛΑΣ

Είναι γενικά αποδεκτό πλέον ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν επιδράσει αισθητά στο κλίμα του πλανήτη μας. Υπάρχει γενική συμφωνία ότι η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξήθηκε τα τελευταία 100 χρόνια περίπου κατά 0,7° C, ενώ το 2005 ήταν το θερμότερο έτος από τότε που ξεκίνησαν οι μετρήσεις της μέσης ετήσιας θερμοκρασίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Μια σειρά από παρατηρήσεις σε ευαίσθητα σημεία, όπως οι πάγοι των πόλων, της Γροιλανδίας, και του Κιλιμάντζαρο το αποδεικνύουν.

Η ανάλυση των μηχανισμών του παγκοσμίου κλίματος και η προσομοίωσή τους από αριθμητικά μοντέλα της τελευταίας γενιάς καταδεικνύουν ότι η συνεχιζόμενη αύξηση της συγκέντρωσης των αερίων φαινομένου θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα θα έχουν σαν αποτέλεσμα σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως αύξηση της θερμοκρασίας, της επιφάνειας της θάλασσας, των ακραίων καιρικών φαινομένων κ.λπ. Βέβαια τα αποτελέσματα δείχνουν ότι θα υπάρξει αρκετά μεγάλη διαφοροποίηση από περιοχή σε περιοχή του πλανήτη. Οι αλλαγές αυτές σε κάποια μέρη θα είναι ευεργετικές και σε άλλα ακόμη και καταστροφικές. Το σίγουρο είναι ότι ακόμη και αν ξεκινήσουμε σήμερα να μειώνουμε τις εκπομπές μας, θα υποστούμε συνέπειες όχι ευχάριστες. Η αναμενόμενη τέταρτη εκτίμηση της Διεθνούς Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή του ΟΗΕ (που συντάσσεται με τη συμμετοχή άνω των 800 ειδικών από όλο τον κόσμο, μεταξύ των οποίων και αρκετοί από την Ελλάδα -Ε. Γεωργοπούλου, Σ. Μοιρασγεντής, Β. Κοτρώνη, Κ. Λαγουβάρδος, Χ. Γιαννακόπουλος) εκτιμά την αυξητική πορεία της ατμοσφαιρικής συγκέντρωσης, ενόψει της μεγάλης ανάπτυξης των μεγάλων ασιατικών χωρών, αναλύει τις επιπτώσεις και προχωρά στην εξέταση των οικονομικών διαστάσεων τόσο των επιπτώσεων όσο και των μέτρων προσαρμογής, αλλά και της αναγκαίας ουσιαστικής μείωσης των εκπομπών σε παγκόσμια κλίμακα.

Ενόψει αυτών η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε ότι δεν είναι σφύρον να επιτραπεί αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας πέραν των 2° C. Αυτό όμως σημαίνει πως δεν θα πρέπει η συγκέντρωση του CO₂ και των άλλων αερίων στην ατμόσφαιρα

να υπερβεί τα 450 ppm από τα 370 ppm που είναι σήμερα και τα 270 ppm που ήταν πριν από περίπου 150 χρόνια, πριν δηλαδή από την έναρξη της βιομηχανικής εποχής. Αυτό με τη σειρά του μεταφράζεται σε μειώσεις των εκπομπών σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 κατά 60%-70% μέχρι το 2050 για τις αναπτυγμένες χώρες και συγκράτηση της αύξησης των εκπομπών των αναπτυσσομένων χωρών σε αντίστοιχα κατά κεφαλήν επίπεδα, δηλαδή κοντά στα μισά από τα σημερινά των ανεπτυγμένων χωρών.

Οι μειώσεις αυτές είναι πραγματικά πολύ μεγάλες. Να σημειωθεί ότι το Πρωτόκολλο του Κιότο έχει σαν στόχο τη μείωση των εκπομπών συνολικά κατά 5% μέχρι το 2012. Παρά τούτα δεν έγινε αποδεκτό από τις ΗΠΑ και την Αυστραλία και είναι αμφίβολο αν ο Καναδάς θα ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις του. Οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν θέλουν να ακούσουν τίποτε για δεσμεύσεις. Θεωρούν ότι το όλο πρόβλημα δημιουργήθηκε από τις αναπτυγμένες χώρες και γι' αυτό είναι αποκλειστικά δική τους ευθύνη να το αντιμετωπίσουν. Στις αναπτυσσόμενες χώρες βέβαια συμπεριλαμβάνονται κατά τον ορισμό της Σύμβασης-Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή του ΟΗΕ και χώρες με μεγάλο ΑΕΠ σε απόλυτες τιμές, όπως η Κίνα και η Βραζιλία, αλλά και κάποιες με μεγάλο κατά κεφαλήν εισόδημα, όπως το Κουβέιτ.

Μειώσεις αυτού του μεγέθους σε εκπομπές πραγματικά αντιστοιχούν σε μία εκ βάθρων αναδιοργάνωση της οικονομίας. Σαφώς κάτι τέτοιο προϋποθέτει αναδιάταξη του ενεργειακού τομέα. Πολλοί θα χάσουν, αλλά και πολλοί θα κερδίσουν. Μια τάξη του μεγέθους των αλλαγών μας δίνει ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, ο οποίος υπολογίζει ότι μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες θα απαιτηθούν 16 τρισεκατομμύρια δολάρια για ενεργειακές επενδύσεις μέχρι το 2030. Ποιες τεχνολογίες θα προτιμηθούν (και ποιανού); Θα είναι κυρίως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πυρηνική τεχνολογία ή τεχνολογία καθαρού κάρβουνου; Και πόσο να συμμετέχουν και οι νέες τεχνολογίες εξοικονόμησης;

Οι αντιδράσεις αυτών που εκτιμούν ότι

δεν θα ωφεληθούν ή ότι θα χάσουν είναι μεγάλες. Η Σαουδική Αραβία πρωτοστατεί στις επιθέσεις κατά του Πρωτοκόλλου του Κιότο, γιατί φοβάται ότι θα μείνει με πολύ πετρέλαιο, χωρίς αγοραστές ή χωρίς ικανοποιητική τιμή, αν μειωθεί η ζήτηση. Οι ΗΠΑ φοβούνται ότι υστερούν έναντι των Ευρωπαίων σε τεχνολογίες ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας. Οι Καναδοί θα ήθελαν να πουλήσουν την πυρηνική

τεχνολογία τους, αλλά και τα πετρέλαιά τους. Οι Ρώσοι πάλι διά στόματος Πούτιν λένε ότι δεν θα τους πείραζε να ζεσταθεί λιγάκι η ατμόσφαιρα και η Ρωσία. Η Βραζιλία θα ήθελε να πουλήσει τα βιοκαύσιμά της. Και πάει λέγοντας.

Υπάρχουν όμως και άλλες πτυχές. Η Αγγλία, εκτός των άλλων, πρωτοστατεί στην εκστρατεία μείωσης των εκπομπών και λόγω στρατηγικών ανησυχιών για την πολιτική αστάθεια των πετρελαιοπαραγωγών χωρών τώρα που τους τελειώνουν τα πετρέλαια της Βόρειας Θάλασσας. Γι' αυτό, αλλά και για άλλους λόγους, που ουσιαστικά αφορούν την ενεργειακή απεξάρτηση, η Αγγλία, όπως η Δανία και η Γερμανία, έχουν ήδη ανακοινώσει κυβερνητικές αποφάσεις μακροχρόνιων προγραμματισμών για μειώσεις των εκπομπών κατά 50% μέχρι το 2050. Η Γαλλία θα ανακοινώσει και επισήμως το πρόγραμμα του 1/4 (Factor 4), δηλαδή της μείωσης των εκπομπών τους διά του 4.

Με όλα αυτά τα αντικρουόμενα συμφέροντα και τις επιφυλάξεις πώς θα μπορούσε να βρεθεί ένας κοινά αποδεκτός τρόπος δράσης που να αντιμετωπίσει πραγματικά το πρόβλημα; Οι διεθνείς διαπραγματεύσεις για το Πρωτόκολλο του Κιότο ανέδειξαν τις δυσκολίες. Παρά ταύτα, κατέληξαν σε μία συμφωνία που, αν και δεν θα επιτύχει σημαντική μείωση των εκπομπών, έχει καθιερώσει ένα μηχανισμό για διεθνείς διαπραγματεύσεις. Έχει επίσης αναπτύξει ένα σύστημα απογραφής των εκπομπών και παρακολούθησης της εξέλιξής τους που κάνει δυνατή την αποτίμηση της μείωσης σε επίπεδο κράτους, ώστε να έχει νόημα να μιλά κανείς για ποσοτικές δεσμεύσεις και στόχους. Έχει τέλος ξεκινήσει και ένα σύστημα επιβολής κυρώσεων, πέραν της διεθνούς κατακραυγής, για τη μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις κάθε κράτους μέλους του Πρωτοκόλλου. Στο πλαίσιο αυτό του συστήματος έχει υιοθετηθεί και η Οδηγία για την Εμπορία Δικαιωμάτων Εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που πέτυχε να ορίσει τιμή για την εκπομπή του κάθε τόνου CO₂ και της εσωτερίκευσης του περιβαλλοντικού κόστους του.

Μόνο που οι δεσμεύσεις στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου λήγουν το 2012. Τι θα γίνει μετά; Πέρυσι στο Μόντρεαλ στη Συνάντηση των Μερών του Πρωτοκόλλου αποφασίστηκε η έναρξη διαπραγματεύσεων για τη συνέχισή του, που πρέπει να τελεσφορήσουν αρκετά σύντομα, ώστε να μην υπάρχει κενό μετά το 2012. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για μια ακόμη φορά πρωτοστατεί στις διαπραγματεύσεις. Δεν έχει όμως ούτε η ίδια αποφασίσει τι είναι διατεθειμένη να βάλει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Ακού-

γεται ότι η Γερμανία το 2007 κατά την προεδρία της θα εισηγηθεί ανάληψη στόχου μείωσης μέχρι το 2020 κατά 30% με βάση το 1990 και ότι η Αγγλία και η Δανία θα την υποστηρίξουν. Εμείς τι θα κάνουμε και πώς θα αποφασίσουμε; Σε πολλά κράτη-μέλη η θέση της χώρας αποφασίζεται μετά από σοβαρή ανάλυση και ευρεία συζήτηση προς επίτευξη της πλατύτερης δυνατής συναίνεσης, αφού άλλωστε η απόφαση αυτή θα αποτελέσει τη βάση για τις μακροχρόνιες στρατηγικές σε καίριους τομείς, όπως η ενέργεια, το περιβάλλον, οι μεταφορές, οι κατασκευές κ.λπ. Μήπως θα πρέπει και εμείς να ξεκινήσουμε τη συζήτηση αυτή σε τεχνικό και πολιτικό επίπεδο με συμμετοχή όλων των κομμάτων; Το θέμα μάς αφορά άμεσα, αφού από το κλίμα μας, τις θάλασσες και το περιβαλλοντικό μας πλεονέκτημα ζούμε. Και βέβαια δεν αφορά μόνο εμάς, αλλά και τα παιδιά και εγγόνια, τα δικά μας και όλου του κόσμου.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην ειδική έκδοση με τίτλο «Ο πλανήτης φλέγεται» της Εφημερίδας Η Καθημερινή-The Economist τον Οκτώβριο του 2006